

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: J. B. H. Coenen, D. A. de Fremery, N. G. Kam, H. F. Karsten,
D. G. M. Koch, M. J. Granpré Molière, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is:
Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIEVERGADERING ten huize van den heer D. M. G. KOCH, Oude Delft 196, Dinsdag 20 October, te 4 ure.

Het Weekblad.

Er wordt in den laatsten tijd zooveel over het Weekblad gekletst en ik hoor zooveel opvattingen er over, dat ik gaarne eenige regels wilde wijden aan het Weekblad zelf. De klachten die men hoort zijn natuurlijk de aloude, want vooroordeelen en verkeerde opvattingen zijn taai.

Ten eerste, dat het blad te weinig het D. S. C. bespreekt en ten tweede dat het te zwaar is, niet amusant genoeg. Zooals dikwijls gebeurt is de toestand net andersom. De Redactie is geen bediende van u, abonnés; zij heeft nooit de verplichting u eens in de week een vermakelijk, stichtelijk of eene richting propageerend blaadje te leveren. Wij moeten bij onze conclusies niet uitgaan van wat in het Weekblad niet staat, maar van wat er wel in staat, niet van zooals wij het hebben willen, maar van zooals het is. En dan luiden de conclusies: ten eerste dat het D. S. C. de menschen niet inspireert tot schrijven, ten tweede dat de menschen niet in staat zijn om stukjes te leveren van een licht of amusant of geestig genre. De redeneering is heel eenvoudig, maar schijnt er toch niet in te willen.

Uit het vorenstaande volgt, dat men het blad zelf geen verwijten kan maken als het ware. De eerste plicht, die het heeft, is die der gastvrijheid en daarover heb ik nog nooit hooren klagen. De grenzen voor het opnemen van stukken zijn altijd zeer wijd geweest.

Ik heb vele menschen, die mij spraken over de grieven tegen het Weekblad geantwoord: Schrijf zelf over wat je vindt dat in het Weekblad hoort te staan vermeld. Deze welgemeende raad is nooit opgevolgd. Oorzaak hoogstwaarschijnlijk onbekwaamheid. Deze menschen, met diegenen die de harde waarheden in het Weekblad zoo nu en dan opgedischt niet konden verdragen, gingen een vijandige bent vormen tegen het Weekblad. Dit zou te vergeven zijn. Niet te vergeven echter en gemeen en onridderlijk is het achterbaksche, geniepige kuipen tegen het blad, het bekladden ervan tegenover elkaar en tegenover onbenullige navolgers, waaronder ik ook de groenen rangschik. Wat een minne geest spreekt er uit het opruien van groenen tegenover iets, dat zij nog niet kennen; zoo iemand moet alle vrije oordeel schuwen, alle vooroordeel liefhebben.

Enfin genoeg hiervan; de tegenstand van deze onbenullige bende heeft het blad nooit kwaad gedaan. Integendeel, zij heeft de beste elementen uit ons Corps zich steeds doen aansluiten bij het Weekblad en dit mag met trots neerzien op zijne lijst van medewerkers, die de beste namen bevat van de Delftsche Studenten in het afgelopen lustrum.

D. DE IONGH WZN.

Eerste Kroegavond D. S. B.

Als vervolg van het stukje, nu twee weken geleden over bovenstaand onderwerp geplaatst, is het me aangenaam te

kunnen meedeelen, dat door de vergadering van den D. S. B. eene motie van gelijke strekking, als toen bedoeld, n.l. afkeurende het beestachtig gedrag van het hoopje herriemakers is aangenomen met 65 stemmen vóór, 3 blanco en 3 tegen.

Opmerkenswaardig genoeg stemden enkele van de „drukke menschen” vóór de motie; zeker oprecht berouw gehad!

B. R. B.

SOCIALE AANGELEGENHEDEN
EN WETENSCHAP.

Antwoord aan den heer K.

Waarde Heer,

Op mijn oorspronkelijk plan om gedurende dit studiejaar geen letter meer in het S.-W. te schrijven, kom ik terug om u het volgende mede te deelen.

Mijn opstel was wel tegen het uwe, maar niet aan U gericht. Ik schreef het, omdat ik bij het lezen van uw stuk den indruk kreeg alsof ge in 't kort 't volgende beweerdet: „De zedelijkheidsbegrippen veranderen betrekkelijk snel, (zie: oercommunisme etc.) en met den persoon (zie: strooper en landheer enz.) Wat vandaag goed is, kan morgen slecht zijn. Wat u geoorloofd schijnt, kan den ander als een misdadig voorkomen.” Dit wordt telkens versterkt met voorbeelden uit 't zedeleven der volken; promiscuiteit, prostitutie, hetarismus en dergelijke acht ge verdedigbaar, daar er, volgens u, volken zijn en geweest zijn, bij wie deze abnormaliteiten den gewonen toestand vormen, wier zedelijkheidsbegrippen dit dus gedoogen. „'t Geweten en zijn eischen veranderen gedurig (zie: analogie tusschen geweten en instinct). Goed is in 't algemeen dat, wat tot behoud van het ras strekt”, heet het eindelijk.

Dit nu wordt geschreven in een tijd van het jaar, waarop vele lezers van uw stuk pas een leven van vrijheid intreden, op een oogenblik, dat ze zelf mogen beginnen te beslissen, wat ze doen of laten moeten. Welnu, mijnheer K., de strekking van zoo'n stuk in zoo'n tijd scheen mij uiterst verderfelijk. Ik vond me zedelijk verplicht den bovenbedoelden jongelui er op te wijzen, dat er nog andere beschouwingen over Moraal bestonden, dan gij hen voorhielt. Daarom gaf ik zooveel bronnen op, opdat ze uit hun eigen oogen zouden zien en zich tegenover zichzelf niet met uw stuk zouden kunnen verdedigen of verontschuldigen. Ik wenschte me volstrekt niet met u te meten in verstand of belezenheid. Niet mijn persoonlijke meening stelde ik op den voorgrond, doch geleerden van naam moesten den lezer tot de overtuiging brengen, dat ge u vergissen kondt.

Ik had wel boutweg kunnen beweren, maar in laatste instantie is mijn kennis toch niets anders dan een combinatie, van wat ik gelezen heb bij verschillende schrijvers. Nu zult u ook inzien waarom mijn stuk persoonlijkheid mist en verward schijnt. Ge moet toch zelf reeds opgemerkt hebben, dat ik u alinea op alinea volgde en dikwijls uw eigen woorden gebruikte. Mijn stuk was geheel ter vergelijking bedoeld. Waar u bout beweerdet, haalde ik schrijvers aan, die wat anders zeiden dan u, schrijvers, wien ge daarom alleen autoriteit schijnt te willen ontzeggen, omdat

u ze niet hebt hooren noemen. Zijn dan dat alléén gezaghebbende mannen, die in uwen kring opgang maken? 't Is niet te verwonderen dat socialistische litteratuur De Laveleye eert, en andere schrijvers negeert. Maar 't gaat toch niet aan om de waarde van een schrijver daarnaar te beoordeelen, of de een of andere partij er al of niet over rept. Ge verwijt mij dat ik niet objectief ben. Maar gij dan?

Ik weet niet welke schrijvers ge gelezen hebt, maar uit uw stuk blijkt, dat ze alle tot ééne richting, n.l. de skeptische, behoord hebben. Welnu, wilt ge objectief voorlichten, noem dan ook de tegenstanders der richting, die ge voorstaat en weerleg ze. Dat eischt dunkt me objectiviteit. En verder, wat beteekent autoriteit? Stel eens dat een heel stomme kerel door louter toeval een oud document vond, dat een theorie van een heel groote geleerde volkomen vernietigde, dan is deze, hoe autoritair hij ook wezen moge, verslagen door den eersten. Maar Schneider en Rätzel, waarover ge met zooveel minachting meent te moeten spreken, zijn vermaarde volkenkundigen, en dien naam zullen ze wel behouden, al kent gij ze niet. Wat nu de ethnografische studie betreft, daar deed Cicero al aan, en al spreekt ge nu van een wetenschappelijke behandeling die in 't jaar zooveel begint, dat bewijst toch niet, dat voor dat jaar geen onderzoek in deze richting gedaan zou zijn.

Ook verwijt ge mij, dat ik aldus handel: „Deze zegt dit, die zegt dat en dus boem, al 't andere is onzin”. Waaruit blijkt dan toch dat ik al het andere onzin noem? Maar gij, gij noemt dezen noch die, maar beweert: „Ik K., zeg dat 't zus en zoo is”, zonder verder eenige commentaar, bewijs of boekverwijzing.

Indien ik nu al uwe bezwaren punt voor punt wilde weerleggen, zou ik aan duidelijkheid te kort schieten of te onbescheiden eischen, wat plaatsruimte aangaat, aan de redactie van het S.-W. moeten stellen. Ik bepaal me daarom tot de hoofdmomenten.

„Op grond van onderzoekingen en analogie met wilde volkstammen nemen we voor den oervorm den communistischen aan”, zegt Ge. Welke onderzoekingen? De onderzoekingen, die ik genoemd heb, logenstraffen deze bewering U hebt er niet één genoemd.

Over analogie met wilde volkstammen en de waarde van deze vergelijkende geschiedvorsching, zie mijn eerste stuk.

Van wie en waardoor weet men, dat de wilde volken als regel communistische maatschappij vorm hebben en dat hunne denkbeelden overeenkomstig zijn?, zooals Ge beweert zonder er verder iets bij te voegen. Bij welk volk is communistisch huwelijk promiscuïteit etc. waargenomen, door wien en wie deelt het mede? Met het beantwoorden van deze vraag zoude Ge der sociologie, werkelijk een grooten dienst bewijzen.

Bij welke volkeren was oudermoord regel? zooals Ge het doet voorkomen.

Door mijn 3e alinea: „Er zijn zedelijke beginselen aan te wijzen, die voor alle tijden en volken geldend geweest zijn enz.” bewijs ik mijn onkunde op het gebied der cultuur geschiedenis. M. a. w. ik ben een ezel. Heb ik niet een weinig recht, hiervan een nadere toelichting te eischen?

Mijn bewijs omtrent de onhoudbaarheid van het moraal-skepticisme deugt niet. Dus Ge vindt ook de slechtste handeling zedelijk en lovenswaard, mits ze slechts door zede of wet voorgeschreven is. Als ik me niet vergis, kan men dat uitdrukken door „Het doel heiligt de middelen”.

Hoe overigens een gezond verstand, dit bewijs niet wil laten gelden, begrijp ik niet.

Eindelijk wil ik nog een groote dwaling trachten uiteen te zetten, waarin Gij m. i. gedompeld zijt n.l. die betreffende het verstand. Ik kan niet gelooven, dat U ten tweeden male tegen Uw wil de inkt uit de pen gevloeid is en teken dus ernstig protest aan tegen Uwe bewering als zou abstractie een combinatievermogen en verstand een afgezaagd idee zijn.

Ik geloof, dat Ge weinig of niet aan psychologie hebt gedaan, de grondwetenschap der moraal. In ieder geval ben ik genoodzaakt voor het juiste begrip van het volgende een of ander daarvan voorop te stellen.

In de natuur treffen we twee groote groepen van lichamen aan, n.l. de doode en de levende. Terwijl bij doode lichamen krachtsuitingen naar buiten gericht zijn d. w. z. van het eene atoom of molecuul op het andere, treffen we bij de organische natuur zelfbeweging aan, een handeling, welke op het lichaam zelf is gericht, dit ontwikkelt en in stand houdt. Deze soort van zelfbeweging noemt men leven. De hoogste trap der levende wezens wordt door den mensch ingenomen, niet alleen omdat hij zoowel vegetatieve als

animale levensverrichtingen, maar ook geestelijke levensfuncties bezit. De mensch heeft een geestelijk leven, want zijn bewustzijn van het „ik” is één en onverdeelbaar, vrij van alle plaats en onafhankelijk van elken toestand van het organisme; het wordt niet grooter of kleiner met hem. De drager van dit bewustzijn kan slechts een enkelvoudig, van het organisme onafhankelijk, onstoffelijk wezen zijn. Was het organisme de drager, zoo moest de eenheid van het bewustzijn of van den samenhang der organen of van de enkele deelen afhankelijk zijn. Er zijn echter slechts samenhangende deelen: atomen of moleculen. Doch deze kunnen geen onveranderlijk, ondeelbaar bewustzijn dragen, daar ze zelf aan voortdurende stofwisseling onderhevig zijn en datzelfde „ik” dat ik in mijn kinderjaren kende, ken ik ook nu en zal ik zeer waarschijnlijk blijven herkennen. Bij voortdurende stofwisseling is dit onbegrijpelijk als men niet een substratum aan den mensch ten grondslag legt, verschillend van het organisme. Het is overbodig alle argumenten één voor één na te gaan — straks komen er eenige van zelf ter sprake — die de geleerden geleid hebben tot de aanname, dat menschen en dieren zoo'n abstractum, d. i. : een ziel bezitten. Nu komt de vraag, of er een verschil tusschen de ziel van een dier en een mensch bestaat.

Welnu, evenals één kreet boven den afgrond den arend verraadt, die over haar heen snelt, zoo zal ook één duidelijk en helder feit, aan de waarneming ontnomen, dat verschil doen zien.

De dieren schijnen verstand te hebben, ja zelfs veel verstand en overleg. Met groote omzichtigheid verschaffen zij zich voedsel, verzamelen ze wintervoorraad; ze veroveren met groote list hun buit; het zieke dier zoekt naar het kruid, dat hem geneest, de trekvogels vinden met wiskunstige nauwkeurigheid den kortsten weg. Kortom, de dieren schijnen in verstand den mensch te overtreffen, en daarom juist is het twijfelachtig of ze met verstand en overleg handelen. Immers, handelt het dier met overleg, dan zou het zaken vooruit kunnen voorspellen, die niet uit het verstand kunnen worden besloten. Zoo bereidt de doodgraver, welke sterft, zoodra hij aan de larve het leven heeft geschonken, voor deze larve, die hij nooit zien zal, het passende voedsel. Hij zelf leeft van plantensappen; de larve heeft dierlijk voedsel noodig; daarom sleept hij b.v. een doode muis in zijn gat. Buizerds bekommeren zich niet om niet-giftige slangen, maar grijpen den kruisotter aan om niet te worden gebeten zonder er ooit te voren een gezien te hebben. De bijen verzamelen honig voor den winter, dien ze niet kennen. Hoe kunnen deze handelingen gevolgen zijn van verstand en overleg? Voorts, als de dieren met verstand en overleg handelden, waarom doen ze dan bij voortzetting geregeld dingen tot hun eigen nadeel?

De bij, die steekt verliest haar angel, en sterft. Toch steken nog alle bijen, soms zonder noodzaak. Vogels wier nest met jongen men in een kooi zette, voerden even lang voedsel aan als gewoonlijk en lieten de jongen toen aan hun lot over, zonder te begrijpen, dat deze in hun kooi toch geen voedsel konden vinden. Bij de boschgans is opgemerkt, dat ze voedsel voor de jongen bleef aandragen, zelfs als deze reeds gestolen waren. Rooft men de jongen eener kat en legt er veel jongere katjes voor in de plaats, dan zoogt de moeder deze laatste niet langer, dan ze ook de andere zou gezoogd hebben en sleept dan muizen aan, die die diertjes nog niet kunnen verteeren. De aap die een hefboom gebruikt, doet dit reeds zoolang we hem kennen, zonder ooit op een beter idee te komen. In vele gevallen handelt het dier doelmatig, maar het kent zijn doel niet.

Het dier bezit verder het z.g. schattingsvermogen, het zinnelijke oordeel. De hond kent zijn heer en handelt overeenkomstig. Hij is bang, voor iemand, die hem geslagen heeft. Maar dat zijn geen logische oordeelen, doch slechts aaneenrijgen van enkelvoorstellungen.

Het verbindt slechts de tegenwoordige zinnelijke waarneming met vroegere, opnieuw gereproduceerde en handelt volgens hen al of niet identisch.

Wat doet daarentegen de mensch? Hij abstraheert. Hij ziet een paard en daardoor vormt zich bij hem het begrip paard. Op straat ziet hij meer paarden, die alle aan datzelfde begrip beantwoorden, maar bij allen ziet hij het begrip verwezenlijkt, hoe ook hun uiterlijke vorm moge verschillen. Dat is geen combineeren of zoo iets. Want was het begrip enkel uit zinnelijke waarneming ontstaan, gebonden aan ruimte en tijd, dan zou bij combinatie een voorstelling moeten ontstaan eveneens gebonden aan ruimte en tijd. Toch weet ik dat 't begrip ook toepasselijk zal zijn op nooit geziene paarden en wel op volkomen dezelfde wijze en deze

konden toch niet in de combinatie opgenomen zijn. Daar nu materie ook aan ruimte en tijd gebonden is, kan zij niet het begrip gevormd hebben; hierdoor wordt opnieuw er op gewezen, dat er een geestelijk principe in den mensch moet zijn, dat in staat is zinnelijke waarneming op een algemeene wijs op te vatten onafhankelijk van tijd en ruimte; dat in staat is in die zinnelijke waarneming te lezen en daaruit het wezen er van te abstraheeren. Dit vermogen om in de waarneming te lezen, heet intellect (intus legere), het afgezaagde verstand.

Wanneer nu de mensch, het wezen der dingen opvattende, daartusschen wetten opstelt, dan gelden deze algemeen en absoluut. Dan kan hij zonder verder zinnelijke waarnemingen te hulp te roepen, wetten opstellen die nog blijven gelden, wanneer alles, waarover die wetten loopen, reeds is verdwenen.

Resumerende zeg ik dus, dat het dier zinnelijk oordeel heeft d. w. z. het kan oordeelen tusschen concrete voorstellingen. De mensch gaat verder; hij ziet van het concrete af en oordeelt tusschen algemeene begrippen (die in laatste instantie uit concrete voorstellingen ontstaan zijn). Daarom gaat ook de mensch in wetenschap vooruit en blijft het dier ten eeuwigen dage op hetzelfde standpunt. Wie over dit interessante onderwerp meer wil weten, dien kan ik o. a. Mercier's Psychologie aanbevelen.

Naar aanleiding van mijn definitie, vraagt ge, wat de norm is, waarnaar het verstand oordeelt. Ge beweert, dat dit juist de zedeleer is. Maar die is volgens u zelf veranderlijk en moogt gij toch allermint als norm aangeven. Neen, die norm is de klaarlijkheid, waaraan het verstand steeds het goede als zoodanig kent en die zijn eerste oorzaak in den schepper der ziel heeft.

Sta me nog een vraag toe: Schrijven we om ons zelf in de hoogte te steken of om elkaar en van elkaar, wat te leeren? Als dit laatste 't geval is, 't geen ik geloof, laat er dan toch minder beweerd en meer door bewijzen of boekvermelding de weg gewezen worden, hoe men tot de kennis van het gestelde kan geraken.

Met collegialen groet,

L. LÖB.

Wonderen.

In de beschouwing over Ernest Renan krijgen we van den heer Beekman te hooren, wat hij verstaat onder een wonder. Volgens hem is een wonder: een absoluut bovennatuurlijk verschijnsel, dat een teeken is van de goddelijke tusschenkomst, een verschijnsel, dat gaat boven de rechten en krachten van de natuur en toch niet in strijd is met de onveranderlijke natuurwetten. Het is opgenomen in Gods wereldplan, is physisch onmogelijk, maar gebeurt desalniettemin toch en als het gebeurt werpt het geen natuurwetten omver; en ten slotte is het mogelijk, omdat, voorzover de heer Beekman redeneeren kan, het niet onmogelijk is.

Al dadelijk opvallend in deze bepaling is de zin: is physisch onmogelijk, en als het gebeurt is het toch niet in strijd met de onveranderlijke natuurwetten. Dit zijn twee dingen die in het geheel niet kunnen samengaan. Er zijn dus twee veronderstellingen hier te maken: 1°. het is physisch onmogelijk; maar dan kan het ook onmogelijk gebeuren, dus dan behoeft er niet verder over geredeneerd te worden; 2°. het is physisch wel mogelijk; maar dan valt het onder de gewone natuurverschijnselen, waarvan misschien de wetten onbekend zijn, maar die in 't geheel geen bewijs zijn van de goddelijke tusschenkomst.

Echter heb ik ook bezwaar tegen het noemen van dat vreemde verschijnsel een bewijs van goddelijke tusschenkomst. Als men dat zoo noemt, stelt men zich de Godheid veel te veel als een persoonlijkheid voor, die de wereld van af zijn troon bestuurt en natuurwetten gemaakt heeft, die hem zoo nu en dan eigenlijk wel wat ongemakkelijk zijn, en waarom Hij er dan maar eens zonder doet.

Dit lijkt mij een geheel verkeerde opvatting.

Als een beeldhouwer een beeld gemaakt heeft, zoo zijn er dan twee geheel verschillende voorwerpen: de kunstenaar en het beeld. Maar de Godheid en zijn geschapen wereld zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden, en zijn absoluut één, want God is de Alomvattende en de Almacht.

Men kan zich dus de wereld niet voorstellen als iets, bestuurd door de Godheid van buiten af, die willekeurig in de daarin bestaande orde ingrijpt. Ook kan men zich God niet als een persoonlijkheid voorstellen, want door

persoonlijkheid zou Hij beperkt worden en God is absoluut onbeperkbaar.

Goddelijke tusschenkomst veronderstelt persoonlijk ingrijpen van buitenaf; daarom dus wensch ik bij dit verschijnsel de goddelijke tusschenkomst als verklaring uit te sluiten, omdat dit een te groote beperking, bijna een bespotting van het idee Godheid is.

Dus is een wonder een onverklaard natuurverschijnsel.

* * *

Wanneer men op een helderen nacht den hemel beschouwt, dan wordt de blik getroffen door al die lichtende sterren. Zij lijken zoo klein en zoo nietig, zulke eenvoudige schitterende puntjes, alsof ze ons gegeven zijn om ons 's nachts niet al te zeer in 't donker laten.

Maar al die puntjes zijn echter zonnen, reusachtige haardvuren van licht en warmte; en centraalbollen, waaromheen zich wereldstelsels naar harmonische regelen groepeeren. Ze zijn echter zoo ver weg, dat de gewone maten voor hen niet toepasselijk zijn, die afstanden meet men daarom in lichtjaren. Neemt men de sterrekijker te hulp, zoo ziet men veel meer sterren, zonnen, weer centraalbollen van wereldstelsels. Hoe grooter men de vergrooing der kijkers maakt, hoe meer sterren men ziet, tot eindelijk het aantal zoo groot wordt, dat het firmament erdoor schijnt te bestaan uit een zwak lichtende en schitterende stof. En altijd maar zijn dat centraalbollen van wereldstelsels, haardvuren van licht en warmte.

Maar ook de afstanden worden grooter, het opschrijven van getallen ervan zou geen zin meer hebben, aangezien het verstand ze niet zou kunnen bevatten. En nog altijd strekt het Heelal zich verder uit. En als een kijker niet verder peilen kan zou men zich in gedachte kunnen voortbewegen op een lichtstraal, men zou de sterrenrijken kunnen doorloopen. Eeuw na eeuw zou men kunnen voortvliegen, van melkwegstelsels tot melkwegstelsels, over zwarte onpeilbare afgronden, naar steeds weer nieuwe werelden, nieuwe zonnen en nieuwe scheppingen. En zouden wij ooit aan het einde van 't Heelal komen?

Nooit, het middelpunt is overal. de omtrek nergens. Waar wij ook het heelal peilen, in alle richtingen is het oneindig. De stelsels van zonnen en werelden vormen in die oneindige ruimte slechts een eiland in den grooten archipel en vergeleken met de eeuwigheid is het leven der menscheid, het leven van onze planeet en het bestaan van het zonnestelsel maar een oogenblik. . . .

En zou men nu denken dat de Almachtige Schepper van dit oneindig Heelal werkelijk aan ons „bewijzen” geeft, en dit doet door een willekeurige van beenbreukverettering te genezen, omdat de doctoren het nog niet kunnen?

DE F.

Het Shakespere-Bacon-Probleem.

Reeds jaren lang wordt door de bewonderaars der werken, die altijd aan Shakespere zijn toegeschreven, eraan getwijfeld, of deze wel de eigenlijke schrijver is, en we hier niet met een ondergeschoven naam te doen zouden hebben, die de beroemde Bacon zou hebben gebruikt, om de vruchten van zijn buitengewoon talent in het licht te geven. En naar mate de onderzoekingen op dit gebied verder worden uitgestrekt, neemt het bewijzenmateriaal voor deze zienswijze in groote mate toe. Natuurlijk willen de vertegenwoordigers van den ouden school hiervan over het algemeen niets weten, maar de argumenten hunner tegenstanders hoopen zich zoozeer op, dat het niet kan worden ontkend, dat ze werkelijk veel grond voor hunne meening hebben.

Onder de jongere schrijvers en onderzoekers is er één, een Duitscher, Edw. Vormann, die in twee voor eenige jaren verschenen werkjes, „Das Shakespere-geheimnis” en „Der historische Beweis der Bacon-Shakespere-theorie” de bewering, dat Bacon en niet Shakespere de groot dramaturg zou zijn, met zulke „schlagende” argumenten staft, dat het werkelijk allen schijn heeft, dat, al mogen we ook nooit verwachten, de volle waarheid te zullen vernemen, Vormann's zienswijze als de juiste te beschouwen is. Intusschen, waar de eerste litteratoren en Shakespere-kenners der wereld het over deze questie nog niet eens zijn, daar staat het niet aan een onzer, een opinie daarover uit te spreken.

Ik wil hier enkele argumenten aanhalen, die de voorstanders der Bacon-theorie gebruiken, om hunne meening

ingang te doen vinden, maar voorop een overzicht geven van het leven van beide mannen, althans, voor zoover dit in verband met die bewijsgronden van belang kan zijn.

Shakespere werd 26 April 1564 te Stratford on Avon geboren. Van zijn 7e tot zijn 15e jaar ging hij daar school. Wat op zulk een school onderwezen werd, kunnen we vinden in het overzicht, dat Burgersdijk geeft van Sh.'s leven en werken in de bekende vertaling. Het was het volgende:

„Hoofdzakelijk Latijn, waarvoor gebruikt werden: 1°. een „A B C-boek, voor de eerstbeginnenden, die vaak les ontvingen van een kweekeling, den somwijlen geldelijk „beloonden A B C-darius. 2°. een catechismus in het Engelsch „en Latijn. 3°. een Latijnsche spraakkunst, waarvoor die „van Lilly gewoonlijk in gebruik was. 4°. het een of ander „gemakkelijk Latijnsch leesboek, 't zij de Colloquia van „Erasmus, 't zij de Disticha de Moribus van Cato, 't zij „Baptista Mantuanus. Met de verder gevorderden werden „misschien de geschriften van Ovidius, Terentius, Plautus „en Seneca beoefend”. Verder weinig Grieksch, terwijl het Engelsch waarschijnlijk niet onderwezen werd.

Op zijn 19e jaar trad hij in den echt, maar reeds drie jaar later (1585) vertrok hij naar Londen, waarom is onbekend en het blijft slechts bij gissingen. Dat zijne verhouding tot zijne vrouw niet als voorbeeld van een ideaal-huwelijk kon gelden is genoegzaam bekend, maar de reden wordt ook gezocht in een conflict met een edelman, wiens park hij uitkoos als terrein, om zich in het stroopen te oefenen.

Hoe hetzij, hij vertrok naar Londen en werd lid van een tooneelgezelschap, den troep van Burbage. Volgens sommigen was hij den eersten tijd belast met het toezicht op de paarden van de rijke Schouwburgbezoekers, maar deze putten het bewijs daarvoor uit de aan hem toegeschreven werken, waarin een groote kennis van paarden wordt getoond. Voor wie onpartijdig wil oordeelen in de moeilijke questie, wie de schrijver was, heeft dit dus geen waarde. Overigens weet men van zijn verblijf in Londen niets en typisch in een zinsnede, die ik van Burgersdijk wil aanhalen: „Van nu af kunnen we zijne geschiedenis beoefenen met behulp van de documenten, die hij zelf ons in zijne werken heeft nagelaten.” Hij stierf in 1616.

Francis Bacon werd 22 Januari 1561 geboren te Londen. Reeds in zijn jeugd muntte hij uit door groote geestesgaven. Na de lagere school te hebben afgehoopen ging hij met zijn broer, die twee jaar ouder was, naar de hooge school te Cambridge, vanwaar hij terugkwam met het plan voor een reuzenwerk: de groote vernieuwing der wetenschappen.

In 1576 ging hij met den Engelschen gezant Paulet naar Frankrijk, maar kwam drie jaren later terug wegens den dood van zijn vader, die hem slechts een matig erfdeel naliet, zoodat hij naar eene betrekking moest omzien. Hij ging in de rechten studeeren, was spoedig advocaat en werd wegens zijn groote gaven en buitengewone welsprekendheid kort daarna afgevaardigd naar het Parlement, waar hij twintig jaar achtereens zitting had. Van nu af klom hij steeds in aanzien en in 1603 werd hij na den dood van Elisabeth raadsheer van koning Jacobus. In 1618 werd hem vergund, den titel van Baron van Verulam te voeren en in 1621 dien van Viscomt St. Albans. In het laatste jaar werd hij echter van zijn ambt ontzet wegens omkooprij, en bovendien veroordeeld tot gevangenisstraf, een boete van 40.000 pond, verlies van alle staatsambten, en van het recht, in het Parlement zitting te nemen. De beide eerste straffen werden echter door den koning geschrapt. Vijf jaar later stierf hij (1626).

Bacon was een buitengewoon groote geest; zoowel zijne nagelaten geschriften als de vereering zijner tijdgenooten pleiten daarvoor ten volle.

Sandrant, beschans hem niet met boeken en met blären, „Al wat in boeken steekt, is in dat hoofd gevaren,”

zingt Vondel van prof. Vossius. Men zou, met een variatie op den naam van den schilder, hetzelfde van Bacon kunnen zeggen. Geen gebied der toenmalige wetenschap, waarin hij niet thuis was, en in vele takken van kennis is hij een baanbreker geweest, vooral in de filosofie.

Nu we een overzicht hebben van het leven van beide mannen, kunnen we tot bespreking van de voornaamste van Vormann's argumenten overgaan.

In de eerste plaats wijst hij erop, dat noch in Bacon's werken, noch in de aantekeningen, die na zijn dood zijn uitgegeven, van den naam Shakespeare ook maar terloops wordt gerept. Het is niet aan te nemen, dat die naam hem onbekend was, want toen vóór 1600 de eerste drama's uitgegeven en opgevoerd werden, maakten ze reeds zulk

een opgang, dat ieder, die niet als volslagen onbekende tegenover de toenmalige Londensche wereld stond, ervan had gehoord. Bacon's zwijgen mag dus raadselachtig worden genoemd, temeer, daar hij zich op litterair gebied bewoog en in verscheidene opstellen zich goed op de hoogte toonde van de dichtkunst en de eischen die aan het tooneel mogen worden gesteld. Het kan ons dus niet bevreemden, dat Vormann dat zwijgen opzettelijk noemt.

Uit de korte biografie van Bacon heeft men kunnen zien, dat de tijd van zijne drukste bezigheden valt tusschen 1605 en 1621. Nu zijn juist in dezen tijd volgens Vormann twee, volgens Burgersdijk vier stukken uitgegeven, in ieder geval dus bitter weinig, wanneer we het aantal jaren in aanmerking nemen. In 1600 waren reeds zes stukken verschenen, en voor dien tijd twee gedichten, de „Venus and Adonis” en de „Lucrece”. In 't geheel vóór 1605 zeventien nieuwe werken. In 1623, dus 7 jaar na Shakespeare's en 3 jaar vóór Bacon's dood, verscheen de bekende foliouitgave, waarin 15 nieuwe en 12 omgewerkte drama's.

De uitgave schijnt dus, zooals Vormann terecht opmerkt, meer te hebben afgehangen van Bacon's uiterlijke levensomstandigheden, dan van Shakespeare's tooneelloopbaan.

Een dergelijk argument zou ongetwijfeld in waarde winnen, wanneer we, inplaats van het jaartal van uitgave, dat van het schrijven der werken kenden. Maar van bijna geen enkel is dat met zekerheid bekend, hoogstens kan men bepalen, dat het ontstaan moet zijn gevallen vóór dit en na dat jaar. Wanneer we rekening houden met de cijfers, die Burgersdijk als de waarschijnlijke opgeeft, dan krijgen we het volgende:

Voor 1600	19 stukken.
van 1600—1605	4 „
„ 1605—1616	4 „

Verder zijn er twee drama's, waarvan het vermoedelijk jaartal van ontstaan ligt tusschen 1598 en 1602, twee, die vóór 1610 moeten zijn geschreven, maar waar overigens niets van bekend is, eveneens twee die het eerst worden genoemd in 1613 en waarschijnlijk tusschen 1610 en dit jaar zijn geschreven, en wordt sterk betwijfeld of de „Troilus and Cressida” wel van denzelfden schrijver zijn, als de andere stukken, maar vermoedt men, dat dit vóór 1607 moet zijn geschreven.

We mogen hierbij niet vergeten, dat Burgersdijk van het auteurschap van Bacon niets wil weten en we niet zouden mogen verwachten, opgave van jaartallen na 1616, het sterfjaar van Shakespere, te krijgen.

Maar uit de bovenstaande cijfers blijkt in ieder geval, dat de tijd van des schrijvers grootste vruchtbaarheid valt juist in dien tijd, waarin Bacon het minst met werkzaamheden was overstelpt.

Het zijn buitengewoon belangrijke bewijzen die Vormann ons tot staving van zijne bewering aanhaalt. Zoo wijst hij erop, dat in de later uitgegeven aantekeningen van Bacon regels en brokstukken van gedichten voorkomen, die direct zijn overeen te brengen met soortgelijke uit de werken van den grooten dramaturg, en die hij beschouwt als voorbereiding daarvan.

De handschriften der stukken zijn verloren gegaan, waarschijnlijk zooals Burgersdijk vermoedt, door het veelvuldig overschrijven er van voor de tooneelstudie. Van Shakespere hebben we geen ander schrift dan drie handteekeningen onder zijn testament, die echter niet wijzen op veel en daardoor vaardig omgaan met de pen, maar van onbeholpenheid getuigen.

De drama's kunnen niet anders geschreven zijn dan door iemand van buitengewoon veelomvattende kennis, die goed thuis moet zijn geweest in het Fransch en Italiaansch en voor wien ook Grieksch en Spaansch geen onbekende talen waren.

Verder blijkt een zoo groote bekendheid met de toenmalige rechtspraak, worden allerlei uitdrukkingen zoo juist en ter snede gebezigd, dat volgens sommigen Shakespere, dien zij voor den schrijver houden, een tijdlang klerk bij een notaris moet zijn geweest, of althans een betrekking hebben bekleed, die hem die rechtsgeleerde termen niet vreemd deed zijn. In andere stukken toont hij een scherp opmerker van de natuur te zijn, en geeft hij beschrijvingen van planten en dieren, zóó naturalistisch, dat hij jarenlang in de gelegenheid moet zijn geweest, daarvan studie te maken. Volgens kenners van paarden moeten ook de eigenschappen en behandeling dezer dieren hem lang niet vreemd zijn geweest, en was hij uitstekend op de hoogte van de eischen, die aan een goed ruiter mogen worden

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 15 OCTOBER 1903.

gesteld, evenals van de listen, die bij de jacht op groot wild worden in toepassing gebracht, en die niet onder de ervaringen van den strooper worden gerangschikt. Van de zeemanschap toont hij zijn kennis in „The Tempest”.

Welnu, waar kon Shakespere al die kennis hebben opgedaan? Is dit niet iets raadselachtigs, dat wèl een verklaring zou vinden in de onderstelling, dat Bacon de schrijver was, Bacon, van wien men zulke voorbeelden van buitengemeene kennis zou mogen verwachten, en die bovendien door zijne reizen, zoowel binnen- als buitenlandsche toestanden en instellingen had leeren kennen, waarvan men in de steden geen besef had?

De meeste werken van Bacon zijn in het Latijn geschreven, slechts zijne „Essays” in het Engelsch. Hij moet dus die eerste taal goed hebben gekend. Nu vertelt de schrijver Ben Jonson, die hem zoowel als Shakespere persoonlijk kende, dat de laatste het Latijn slechts matig meester was. En toch, wanneer de laatste de schrijver der drama's was, dan wordt deze bewering weersproken door de bewijzen, die in die werken zelf te vinden zijn, van het grondig bestudeeren der Romeinsche geschiedenis en mythologie.

Andere bewijzen put Vormann uit de gedichten, die eenige van Bacon's vrienden aan zijne nagedachtenis hebben gewijd en door zijn geheimschrijver na zijn dood werden uitgegeven. Men vindt daarin herhaaldelijk toespelingen op een of ander geheim, dat aan den naam Bacon is verbonden. Zoo wordt alleen de dood van den dichter, niet die van den geleerde betreurd. Elders wordt zelfs ronduit gezegd, dat hij in het geheim drama's schreef, in een ander gedicht vindt men van hem gemeld als den man met een dubbelen naam, die onder dezen naam (Bacon) niet beroemd is, in weer een ander wordt verteld, dat hij „de geheime geschiedenis des konings als een heimelijk vertrouwde bezingt”, enz.

Nog een verrassend bewijs voor Vormann's zienswijze wil ik aanhalen.

Reeds Burgersdijk maakte er opmerkzaam op, dat, terwijl Shakespere's naam zonder tweede a wordt geschreven, deze in den naam van den schrijver der drama's steeds wordt ingelascht: Shakespere. Op zichzelf zou dit niet veel beteekenen, maar het wordt van belang, wanneer we het beschouwen in verband met hetgeen Vormann ons vertelt.

We weten, dat Bacon vergunning kreeg, een titel bij zijn naam te voegen, en hij hiervoor dien van Baron van Verulam koos, waarschijnlijk, omdat in de buurt van St. Albans, waar zijn vader een landgoed bezat, en hij zijn kinderjaren had doorgebracht, nog overblijfselen te vinden waren van een Romeinschen burcht Verulamium geheeten. Nu is Veru Latijn een beteekent „speer”, lam is oud-Engelsch een wil zeggen schudden of drillen; het geheel zou dus kunnen beteekenen „speerdrillen”. Nu is de vertaling van „Shakespere” geen andere. Het is duidelijk, dat dit door Vormann als een belangrijke bewijsgrond wordt aangevoerd.

Dat overigens Bacon, indien hij werkelijk de schrijver was, weinig lust gevoelde, zijn naam als zoodanig te noemen, is duidelijk. In zijn tijd voedde men algemeen een groote minachting voor tooneelspelers en -schrijvers, ook al bezocht men de schouwburgen ijverig. Het is dus niet te gewaagd, te onderstellen, dat Bacon in de eerste jaren met het oog op de carrière, die hij wilde maken, en later om zijn hoge betrekkingen zelf een anderen naam zou hebben gekozen, teneinde zich te vrijwaren voor het verlies van de achting van Englands grootste en hoogstgeplaatste mannen.

K.

LITTERATUUR EN KUNST.

Naar aanleiding van de Tentoonstelling van Toegepaste Kunst te Arnhem.

Als ik 'thier over de tentoonstelling van toegepaste moderne kunst (in September in Arnhem gehouden) hebben wil, dan is dat niet om, wat daar te zien was, te kritiseeren, maar wèl om eenigszins na te gaan, in welke richting er gewerkt is, en in wat voor verband die richtingen staan met eenige maatschappelijke kringen.

De richting, die gevolgd wordt, de leidende, al of niet bewuste gedachte, zooals die is te zien in iemands meest persoonlijke werk, is nog heel verschillend voor de moderne meubelontwerpers. Een zeer groote factor, ter herkenning van die richting, is 't publiek, waarvoor iemand werkt; welke kring van menschen sympathie met dat werk hebben; en deze vraag dient ook voor den maker zelf tot de allerbelangrijkste te behooren. Men zal mij tegenwerpen, dat een artiest niet voor verkoop behoeft te werken; zelfs niet behoort te werken; dat hij de dingen maakt, zóó, als hij ze mooi vindt, zoo als hij niet anders kán. Maar dit is het antwoord: deze artiesten zullen geen toegepaste kunst mogen voortbrengen, op straffe van buiten de kunstbeweging van onzen tijd te staan; zij kunnen geweldige mooie dingen de wereld insturen, maar tot de moderne kunstbeweging behooren zij niet. Deze moet geven een kunst, die door allen gedragen wordt; door de makers, de werkers met 't scherpe bewust-zijn wát en waarheen zij willen en waarom; maar ook door de gebruikers met hun ontwikkeld en onderzoekend oordeel; want alleen deze beide samen zijn sterk genoeg om een nieuwe en jonge kunst te dragen. Nooit is een stijl, dat is de vormeenheid gedurende een zeker tijdperk, geboren uit één, uit enkele hoofden. De eenheid in gedachte van velen, de gemeenschappelijke wil, maakte die eenheid in de vermen mogelijk. En voor uiterste, harmonische ontwikkeling is die eenheid natuurlijk noodig.

Ik zeide, dat de toegepaste kunst door allen gedragen moet worden; dit dient beperkt: door allen die maatschappelijke behoefte aan haar hebben: in de Grieksche bloeitijd telden voor de kunst de slaven niet mee; de gebouwen der Italiaansche renaissance waren alléén voor de vorsten en voor de kerk. De eenheid van gedachte behoeft dus niet in het geheele volk te wortelen, maar kan een gedeelte omvatten. Waarmee niet gezegd is, dat niet de beste, de geweldigste en zuiverste dingen ontstaan, wanneer allen bewust zijn van de schoonheid van het werk; maar waarmee wèl betoogd is, dat wie gebruikskunst wil maken, voeling moet houden met de gebruikers, met de koopers; en, dat karakteristieke, typische kunst moet spréken tot een kring menschen, die eenige gemeenschappelijke denkrichtingen volgen en dezelfde emoties 't meeste lief hebben.

Dit als inleiding.

In Arnhem, was er maar één ontwerper, die aandacht vroeg voor zijn prijzen: Landré uit Amsterdam gaf een „proeve van goedkoope huisinrichting.” Nu liep 't met die goedkoopte niet zoo'n vaart: een matten stoel van f 9,50, een sober ameublement voor een middelgrote kamer, van f 240 is goedkoop, maar ook niet meer. Bovendien kon deze „proeve” niet wel-geslaagd worden genoemd: de absoluut onversierde vormen, maar vooral de donker vaal-bruine kleur, waarin zoowel 't eiken- als 't vurenhout — in combinatie gebruikt — gebeitst waren, gaven een eenigszins benauwende, doodsche indruk, voor een interieur, zelfs een goedkoop, niet aangenaam; het is waar, dat ook 't hoog-invallende, kouë Noordlicht hiertoe meewerkte.

De „Woning” ook uit Amsterdam gaf méer en beter. Het zeer zuivere en rustige werk van Penaat, in 't houten huisje buiten op het tentoonstellingsterrein, vond ik 't mooiste wat er was van meubels, 't schoonst ontwikkelde. De dokterskamer van Mol, in 't gebouw zelf, met de uitmuntende verhoudingen, en 't geestige, fijne kroonlijstje van de kasten, was weinig minder. 't Koperwerk van Eisenloeffel — wat veel thee-ketels en -stelletjes! is genoegelijk; al dit werk is goed, elk heeft z'n eigen bizondere eigenschappen. Maar even noem ik 't aardewerk, eenigszins achteraf geplaatst, van M. Eisenloeffel, van kleur als 't Keulsche, grijs, met een blauw, èven verdiept lijntje; hier is juist geornamenteerd; de versiering doet niets te véél, niets anders dan ze doen moet: de vorm even hier, daar accentueeren; dit heeft me bijzonder getroffen in tegenstelling met 't kwistige, eenigszins zinloze ornament van 't aardewerk of porselein van de „Porcelaine Fles” (Delftsch), van „Rozenburgh”, van de „Distel” óók in tegenstelling met 't een beetje gezochte en on-hollandsche, hoewel geen mooie werk van Amstelhoek.

Bij deze inzendingen, van Landré en van de Woning behoort nog die van Pool, „Onder den St. Maarten” uit Haarlem. Ze was niet bijzonder mooi: rood houten meubelen; de zittingen der stoelen omlijst door een glimmende

rits koperen spijkertjes, onsmakvol. In 't magazijn in Haarlem heb ik veel mooier dingen gezien, rustige eiken meubels.

Deze drie inzendingen zei ik, behooren bij elkaar. Dit werk is ontstaan uit dezelfde behoefte: eenvoudiger schoonheid; vermijden van de domme sier van krullen en bochten; hierin een streven van juistheid, naar waarheid; en naar een volkomen natuurlijke, aangename gezelligheid, die men in z'n dagelijksche omgeving wenscht. Dit werk spreekt tot menschen, die een zekere antipathie hebben tegen de oude conventies; die oog hebben voor eenige harmonie; die inzien dat te zware luxe verzwakt; en — die een aangenaam en genoegelijk interieur wenschen. Ik zou dat vrijzinnig-democratische kunst willen noemen: omdat de plaats die de vrijzinnig-demokraten in de politiek innemen, overeenkomt met die van deze producten in de moderne meubelkunst; zij beide zijn van en voor het verlichte en vooruitstrevende deel van de bourgeoisie. Met dit onderscheid; dat in de toegepaste kunst geen socialistisch milieu is te vinden. Maar zeer zeker voldoet dus dit werk aan de voorwaarden, die gesteld werden: het leeft in een kring van menschen, die het begrijpen, die er van houden, die hier hunne maatschappelijke ideeën in interieurs, in hout, in stof terug vinden.

Niet ver van dit werk — waarin, zie Landré, nog zeer zeker onderafdeelingen voorkomen, — staat dat van Van Leeuwen; niet ver — wat betreft 't resultaat; de richting, de leidende gedachte is een heel andere. Heel veel grooter rijkdom van ornament, meer gedragenheid in de verhoudingen, meer ooglust, minder sobere constructieviteit. Maar doordat niet bereikt is, waarnaar werd gestreefd, hield dit werk een zekere barbaarsheid, een naïviteit, die het doet blijven jong werk, waar men veel van kan houden in deze jonge tijd. Maar 't lijkt, dat eigenlijk de aspiraties — de verste! — van dezen ontwerper ongeveer gaan naar 't uiterst rijke en verfijnde, geweldig mooie werk van Nieuwenhuis, dat pas in Amsterdam is tentoongesteld geweest; dat zoo gedragen, zoo vol warme emoties en zoo doordacht is, dat je niet begrijpt, dat dit modern, nieuw werk is.

Toch vormen deze meubels — van v. Leeuwen — door hun ruimere opzet en meerdere versiering een overgang naar de duurere in karakter en prijs.

Daar is 't Binnenhuis, — naam met een goeden klank. — met meubels van Berlage en van v. d. Bosch, 't eerste 't meest karakteristieke, waar een beoordeeler 't meest houvast aan vindt. Oppervlakkig heeft dit werk, overigens een beetje rijker, veel karakteristieke gemeen met het eerst besprokene: constructieviteit — uit verlangen naar waarheid —, kleurenharmonie. Maar als je goed kijkt, dan blijkt, dat er heel wat koketterie achter de constructiviteit steekt, en dat verhoudingen en ornament niet zijn vrij te pleiten van affectatie. Hier krijg je de indruk, dat dit nu is modern werk, zooals je anders ziet. Empire of wat ook: zeer smakvol, met origineel en gunstig détail, maar niet gedragen door nieuwe inzichten, nieuwe principes. Die zijn wel toegepast, handig en met veel lieve smaak, maar zij zijn aan de oppervlakte gebleven. Dit komt niet uit een hart, er zit geen eigen emotie in. En hieruit volgt onmiddellijk dat deze arbeid geen geestelijke band vormt tusschen ontwerper en gebruiker, ieder die 't geld er voor heeft, kan zoo'n meubel koopen en bewonderen in plaats van een ander, in oud-hollandsch stijl of zoo. Het is heel mooi, en heel goed, en heel aardig, maar het is niet geboren uit onzen eigen tijd, door de heftige wil van een mensch die wat moois maken wou. Dit werk is voor allen die geld hebben; en voor dezen kan men niet onmiddellijk gemeenschappelijke wetten aannemen — wat hooger geestelijke emoties, wel te verstaan.

Het goed van Arts & Crafts uit den Haag neemt een zonderlinge plaats in. Hier wel degelijk de uitsluitende en gemeenschappelijke ideeën, die 't werk deden ontstaan; en 't eigen zijn aan een bepaalde kring menschen; maar — die ideeën-ouders zijn zoo ongezond, zoo aanstellerig en gewild origineel, dat 't kunst-kind meerendeels leelijke en onaangename karaktertrekken vertoont.

Alzoo:

Het eenige werk in Arnhem, dat werkelijk voor een blijvende en stijgende kunst-beweging beteekenis kan hebben, was 't geen dat ik eigen noemde aan de verlichte bourgeoisie, aan de intellektueelen. Niets was er (en voor zoover ik weet wordt het in ons land niet gemaakt) van iemand, die zich aansloot bij de arbeiders, bij uitstek de levende groep in dezen, onzen tijd. Of zij het zijn zullen die de moderne

kunst zullen overnemen, ik gelóóf het, het is mijn overtuiging, en hun geweldige strijd en emancipatie maakt het, absoluut, waarschijnlijk. Ik kan het u niet bewijzen. Wel ligt 't voor de hand, dat ook op dit gebied de arbeiders-beweging, waarvan niemand de geweldigheid zal ontkennen, zich zal doen gelden: dat er arbeiders zullen zijn, die wat goeds, wat moois verlangen, en dat er artiesten zullen zijn, die het een genot vinden dat voor hén te maken.

Hierop wijst ook 't groot aantal antwoorden, ingekomen op een Duitsche Prijsvraag voor een arbeiders meubulair van beperkte prijs. Door wie en onder wat voor drang daar voor gewerkt is, weet ik echter niet.

Maar dit is zeker, en in Arnhem was het helder te zien, voor wie gelóóft in de toekomst van de Arbeidersbeweging, ook op dit gebied, is wat tot nog toe gemaakt werd, maar de inleiding van 't begin.

H. K.

BOEKBEORDEELING.

Almanak der Akademische Vereeniging „Hollandia” te Aken.

Derde Jaargang.

Het is waarlijk een stout ondernemen voor een studentenvereeniging, die negentien leden telt, een almanak uit te geven. Des te meer waar het hier geldt een Hollandsche club in den vreemde, die zeker wel alle krachten noodig heeft om zich tegenover het Deutsch-tum staande te houden. Doch hoe hoog we dit streven ook achten, een ernstige kritiek op het boekje mag het niet te zeer beïnvloeseeren. De vereeniging Hollandia zelf, die haar jaren volgehouden isolement tegenover de Hollandsche broeders heel wijselijk hierdoor heeft opgegeven, verdient een nadere bespreking tot betere waardeering. Ook voor ons Delftenaren kan het belangwekkend wezen hoe jongelui in overigens analoge omstandigheden zich in Duitschland gedragen.

Ik heb anderhalf jaar het genoeg gehad lid van hun corporatie te zijn, veel is deze sinds mijn vertrek uit Aken niet veranderd, zoodat ik mijne herinnering slechts met weinige nieuwe gegevens, door vrienden verschaft, behoef bij te staan, om een biographie aan de boekbespreking te doen voorafgaan.

In de eerste plaats moet ik u mededeelen, dat buiten de naam „Hollandia” u hier bedroefd weinig zult aantreffen, dat aan het moederland herinnert. Geen Hollandsche groentijd, waar de nieuwelingen tot het studentenleven worden ingeleid, doch een Duitsche „Füchsezeit”, waar in een jaar tijds groote vorderingen in het bierdrinken gemaakt worden. Een drinkdwang, die hier reeds sinds lang innoreel wordt gevonden, heerscht gindsch onder het regimen van het Biercomment vrij onbepakt.

Veel grappigs, veel aantrekkelijksch zelfs ligt voorzeker in de historisch-ontstane Duitsche studenten-gebruiken, doch of ze voor Hollanders onder elkaar op zijn plaats zijn, betwijfel ik ten zeerste. Kroegjolen zijn ten eenemale onbekend doch Kneipen trachten haar gemis te vergoeden.

Deze feesten trekken de Duitsche studiegenoten meer aan dan de Hollanders, hetgeen niet wegneemt, dat de Hollandialeden bij vrij hooge boete verplicht zijn Kneipen en vergaderingen, die zeer veelvuldig voorkomen, bij te wonen. Een uitstekend varium op deze vergaderingen vindt ge onder Mixed-Pickles:

„Mit wahrhaft christlicher Geduld, habe ich immer solche „Misère ruhig angehört, ohne nur durch eine Miene zu „verraten, wie sehr sich meine Seele ennuyierte.”

Is het te verwonderen, dat onder dergelijke omstandigheden slechts de helft van het aantal der Hollandsche studenten te Aken als lid tot deze vereeniging toetrad, terwijl onder de niet-leden zeker niet de minst-sympathieke studenten gezocht moeten worden?

Mijns inziens is eene dergelijke verdeeldheid, allermint gewenscht om de Hollandsche vlag hoog te houden en verliest Hollandia er haar recht door zich als de vertegenwoordigster der Hollandsche studenten te Aken te beschouwen.

Nu de Almanak:

In het voorbericht wordt op eenige wijzigingen attent gemaakt, o.a. is een kiek van het bestuur opgenomen, waarop naar ik meen alle negentien leden ook wel hadden kunnen staan.

Het jaarverslag is interessant omdat er het halfslachtige van de vereeniging — in verband met hetgeen ik deed voorafgaan — duidelijk door uitkomt.

Litteraire waarde is dit jaar evenmin als de vorige keer aan het mengelwerk toe te kennen, doch het is een uitstekend bewijs dat de heeren student zijn en dat ze hunne moedertaal nog niet zijn vergeten. Eén brengt het zelfs nog tot het plat dat in de graafschap gesproken wordt en geeft een aardig opstel „Niejaarwenschen in den achterhók”. Overigens ware het beter dat deze rubriek belangrijk beknopt werd, in ieder geval behandel ik haar hier liever niet verder. Onder de varia zijn, voor zoover ik ze begrijp, heel grappige, die zeker van meer geest getuigen dan men in het mengelwerk kan vinden.

De voorschriften betreffende examens zijn een goede boekvulling, doch vrij overbodig, daar ze uit het programma der hoogeschool zijn overgedrukt.

De bijgevoegde stamboom is een Duitsche instelling, die Hollandia zeer terecht heeft overgenomen. Dit bewijst, dat onze landgenooten een open oog hebben voor de poëzie van het Duitsche studentenleven, laten we hopen, dat ze ook die, welke in onze Corpsen te vinden is, zullen leeren kennen en waardeeren en dan tot haar terug keeren.

J. G. B.

Tombola voor de slachtoffers.

Door den Delftschen Bestuurdersbond is het plan gemaakt een tombola te organiseeren ten bate van de slachtoffers der Aprilbeweging, welke zal plaats hebben op Zondag 22 Nov. 1903. Waar de winter voor de deur staat, en dus de groote ellende, die de slachtoffers lijden nog vergroot dreigt te worden, indien niet ieder zoo krachtig mogelijk medehelpt den nood te lenigen, daar is het zeker overbodig er op te wijzen, dat allen door het nemen van loten moeten medewerken de tombola te doen slagen. Maar de groote moeilijkheid is: hoe komt men aan voldoende prijzen. Wij gelooven er bij onze lezers dan ook ten eerste op te moeten aandringen daaraan tegemoet te komen door het zenden van een geldelijke bijdrage, of nog liever, door eens te zien, of zij niet wat kunnen missen of maken, dat als prijs dienst zou kunnen doen.

Voor de in ontvangst name van een en ander stelt zich de redactie van dit blad gaarne beschikbaar.

ONTVANGEN BOEKEN, ENZ.:

Student-zijn, door R. P. J. Tutein Nolthenius.
De Forens, Weekblad boven de partijen.
Jaarverslag der Nederl. Stud.-Vereeniging „Hollandia” te Zürich.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

Soirée Artistique

TEN BATE VAN

O. VON FIELITZ,
Societeit „Phoenix”. Aanvang 10 uur.
Vrijdag 16 October.

N.B. Ter voorkoming van mogelijk misverstand zij hier nogmaals vermeld, dat de vereeniging I. G. O. V. slechts een **organiseerende** rol speelt, zoodat het lidmaatschap dezer vereeniging **geen vereischte** is tot het bijwonen dezer Soirée.

S. D. P. C. S. L. De circulatie van tijdschriften zal aanvragen op Dinsdag 20 October. Daar de deelname aan 't leesgezelschap nog zeer onvoldoende is zal het abonnementsgeld waarschijnlijk tot f 5,— verhoogd moeten worden. Men kan zich nog altijd als abonné opgeven bij N. G. Kam, Koornmarkt 72. Men verbindt zich voor den tijd van een jaar.

SNEUNTOJOUNSELSKIP „FRISIA”.

Gearkomste bij TSEED HOEKSTRA, Alde Delft op de hoeke fèn de Peperstriete. Aonfang 9 úre.

STEUNPENNING VOOR DE SLACHTOFFERS DER APRILSTAKING.

Ingekomen bij de Redactie van het S.-W.:
Van F. W. (2 wekelijksche bijdragen) f 1,—, vorige opgave f 28,50, totaal f 29,50.

ADVERTENTIEN.

Restaurant BÜHLER,

Houttuinen 2.

DELFT.

Specialiteit in geïmporteerde buitenlandse Bieren:

Münchner, Franziskaner-Bräu, Pilsner-Urquell.

— DINERS, DAG- EN AVONDSHOTELS. —

Prima qualiteiten Port-, Sherry- en andere Morgenwijnen.

Bordeaux-, Bourgogne-, Rijn- Moezel- en Champagnewijnen.

Levering aan huis tegen concurrerende prijzen.

Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

Zoeven verschenen!!!

Verkrijgbaar bij H. KLEIJN, Pedel L. S. C., Leiden:

ROTTE BLADEN,

Leidsche Studentenliedjes, etc.,

door HUGO en EDUARD.

Prijs ingenaaid (55 pag.) f 1,40.

☞ Niet verkrijgbaar door den Boekhandel.

KRISTAL- en LUXE MAGAZIJN.

Rijkste keuze **STUDEERLAMPEN,**

vast en schuivend.

Met zijden kap of porceleinen kap.

Aanbevelend,

W. A. VAN LEEUWEN,

HYPOLITUSBUURT 17a.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Diners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.
Pilsener Urquell. Franziskaner Leistbräu.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.

S. SNUYF, Civ.-Ingenieur.
BINNENWATERSLOOT 6.

REPETEERT:

Schoone en burgerlijke bouwkunde voor C₃ en C₄. Bouwkunde M₃, T₃, W₃. Bouwkunde cursus Prof. MORRE, en verder drooge en natte Waterbouwkunde.

Vraagt uitsluitend:
de „LIPSIA” Vulpenhouder
(systeem „SWAN”) f 3,60.

Gegarandeerd goed. Lekt niet.
Alleen verkrijgbaar bij:

Th. VAN LEIPSIG,
DELFT-UTRECHT.

HUREN VAN PIANO'S
van af f 4,— per maand.

ORGELS f 2,— per maand.

H. H. Studenten en allen, die daar gebruik van maken, vraagt conditiën.

Piano- en Orgel-Magazijn,
F. J. RAAR, Nieuwstraat 6 - Delft.

H. H. Studenten
worden er op attent gemaakt, dat de beste Oost-Indische inkt, de beste verf voor Technici en Kunstschilders, in Nederland wordt gefabriceerd.

Vraagt
TALENS & CO'S
Aquarelverf,
Watervaste
inzwarte
Oost-Indische
Inkten,
Watervaste
teekeninkten,
Inkten voor
Technici,
Schrijf- en Copieerinkten, Pasta, enz.

Waarom zult U de ontwikkeling van Uw eigen land tegengaan door duurdere en slechtere Buitenlandsche Fabrikaten te gebruiken?

BEPROEFT EENS voor het aanleggen van inzwarte vlakten onze geconcentreerde

Tempelinkt No. 107.

Civiel-Ingenieur te Delft
repeteert WISKUNDE
voor de examens B aan de Pol. School.

Brieven gelieve men te adresseeren aan den Heer
J. WALTMAN Jr., onder n°. 30288-w.

DEN HAAG.
Boekhorststraat 149-149a.

VLEUGELS.
PIANO'S. — ORGELS.

GOOSEN & SWAGERMAN.

Steeds ruime sortering van Instrumenten van uitsluitend aanbevelenswaardige fabrikaten.

RUILEN.
STEMMEN. REPAREREEN.

Billijke voorwaarden voor PIANO-HUUR.

Aan onze Magazijnen is steeds te bezichtigen de beroemde Pianospeler „SIMPLEX”.

De ondergeteekende beveelt zich beleefd aan voor de levering van prima

Koek en Beschuit

van de bekende firma VERKADE & Comp., Zaandam.

Ook verkrijgbaar: Chocolade-, Vanille-, Frambozen- en Citroen-IJswafeltjes.

A. WINKELMAN,
WIJNHAVEN 16, hoek Boterbrug.

MAGAZIJN
VAN

Amerikaansche Vulkachels,
Calorifères en reukelooze Petroleumkachels,
TEGEL- EN BESCHILDERDE PLATEN,
KOLENBAKKEN en VULEMMERS,
Alles tegen uiterst lage prijzen en in ruime sortering.

VERHUREN van KACHELS in verschillende soorten en prijzen.

Aanbevelend,

J. P. BROKX,
Lange Geer 18-20.

Gelegenheid aangeboden tot het houden van een

EETTAFEL

voor 8, 10 à 12 personen, tegen f 0,70 à f 0,80.
Adres OUDE DELFT 224.

(Zie vervolg Tweede Bijvoegsel.)

TWEEDE BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD

van DONDERDAG 15 OCTOBER 1903.

Te huur aangeboden:

gemeubileerde Zit- en Slaapkamer,

beide aan straat met of zonder pension. Billijke conditiën.
Adres: LANGE GEER 10a.

Gelegenheid voor 4 a 6 Heeren

te dineeren, à 65 cts per diner.

Adres: KOORNMARKT 40.

TE HUUR wegens verandering met 1 Januari a. s.

een gemeubil Zit- en Slaapkamer.

Adres VLAMINGSTRAAT 45.

Gelegenheid tot

KOFFIETAFEL

en tevens voor DINEEREN.

Adres Mej. MAKKES, Brabantsche Turfmarkt 82.

S. DE VRIES,

Med. Doct^s., Arts.

NOORDEINDE 31,

zal voortaan behalve op de gewone spreekuren,
's avonds van 6½—7½ uur te spreken zijn.

VERVAARDIGEN van

Alphabetische Registers, Systematisch
ordenen, Catalogiseeren en dergelijke
werkzaamheden.

Brieven onder motto „Orde” aan den Boekh. J. VIS JR.,
Oude Kerkstraat 5 en 6, DELFT.

IJ. VAN WOERDEN,

Choorstraat 11.

Prima kwaliteit versehe

Delftsche Roomboter,

van naamstempel voorzien; zuiverheid gewaarborgd.

◆ Gruyère kaas. ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆ Edammerkaasjes. ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆ Roomkaasjes. ◆ ◆ ◆ ◆

NETTE EN VLUgge BEDIENING.

Choorstraat 11.

GROOTE KEUZE:

Studeerlampen

met porcelein en zijden kappen.

J. B. LORREWA, Koornmarkt 22.

Magazijn van Gas- en Waterleiding-artikelen.

Corpsdiploma's.

In verband met de verzending der
DIPLOMA'S, die dezer dagen plaats
had, beveelt ondergeteekende zich aan
voor het

ENCADREEREN

er van.

J. WALTMAN JR.

Boekhandel. - Binnenwatersloot 33.

Voorhanden in den Boekhandel
J. WALTMAN Jr. Binnenwatersloot 33.

Abonneert U op

„SPORTKRONIEK”

Weekblad voor Sport.

Verschijnt Donderdags.

Abonnementsprijs / 4,— (bij vooruitbetaling).

Uitgever: J. WALTMAN Jr. — Delft.

Technische Boekhandel J. WALTMAN Jr.

☞ Binnenwatersloot 33. ☞

De **STUDIEBOEKEN** door H.H.
Docenten aanbevolen zijn

STEEDS VOORRADIG.

Verkrijgbaar:

TEEKENPORTEFEUILLES.

Portefeuilles 100 × 75 cM. zonder kleppen.

” ” met 3 ”

Portefeuilles 150 × 100 cM. zonder kleppen.

” ” met 3 ”

Portefeuilles, solider constructie, met rond
handvat en sierlijk naambordje,

101 × 76 cM., zonder en met 4 kleppen.

150 × 100 cM., zonder en met 4 kleppen.

TEEKENBORDEN.

100 × 150 cM.,

100 × 75 cM.,

75 × 55 cM.

Teekenhaken, Teekenschragen, Driehoeken, Mallen.

REKENLINIALEN.

Maatstokken, Decimeters, Technische Inkten, Teekenpotlooden,
Verfschotels, Penseelen, Punaises, Gomelastiek.

DICTAAT-CAHIERS.

SCHETSBOEKEN.

PASSERDOOZEN,

systeem E. O. RICHTER & Co., tegen de door de fabrikanten vastgestelde
prijzen. Een groote collectie dezer dozen en losse instrumenten is voorradig.

☞ Binnenwatersloot 33. ☞

Technische Boekhandel J. WALTMAN Jr.